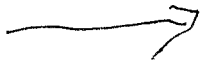

Gerh Ham

Dagbladet
10/9-98

Det var statsminister Einar Gerhardsen og justisminister O.C. Gundersen som selv «på en diskre måte» bestilte den rettspsykiatriske observasjonen av Knut Hamsun i 1945. Det går fram av et ikke offentliggjort referat av et møte mellom regjeringsmedlemmene og konstituert riksadvokat Sven Arntzen.

Av ANDREAS WIESE

Opplysningene viser at den psykiatriske undersøkelsen av Knut Hamsun etter krigen var politisk motivert og bestilt på høyeste nivå i regjeringen. I dag forteller Langfeldts sønn, Knut P. Langfeldt, at også Hamsuns diagnose var en bestilling fra regjeringen.

– Det notatet jeg sitter på er konstituert riksadvokat Sven Arntzens private notater, fra et uoffisielt møte med statsministeren og justisministeren den 2. desember 1945. Jeg fikk notatet av riksadvokat Aulie i 1958. Han hadde igjen arvet disse papirene fra Arntzen, sier Knut P. Langfeldt.

– **Hva står i notatet?**

– Det er et privat notat. Konklusjon på møtet var at konstituert riksadvokat skulle henvende seg til retten med en anmodning om at det ble foretatt en mentalhygienisk observasjon av Knut Hamsun.

– **Hvilken hensikt skulle dette ha?**

– Det sterke ønsket var å ikke blamere Norge med at en av landets store diktere var landssviker. Dette skjedde under henvisning til «nasjonens ære».

– **Dette har aldri tidligere kommet fram?**

– Nei, ikke så vidt jeg vet. Det er jo jeg som sitter på notatet.

– **Er du villig til å offentlig-**

Adonis i Oslo

«Adonis-98» heter et prosjekt med tekst, musikk, utstilling og teater som går av stabelen i Oslo, nærmere bestemt på Café Diorama i Munkedamsveien, lørdag 19. september klokka 21.00. Det er åtte menn, med en kvinnelig konferansier, som står for underholdningen.

BOKEKSTRA:

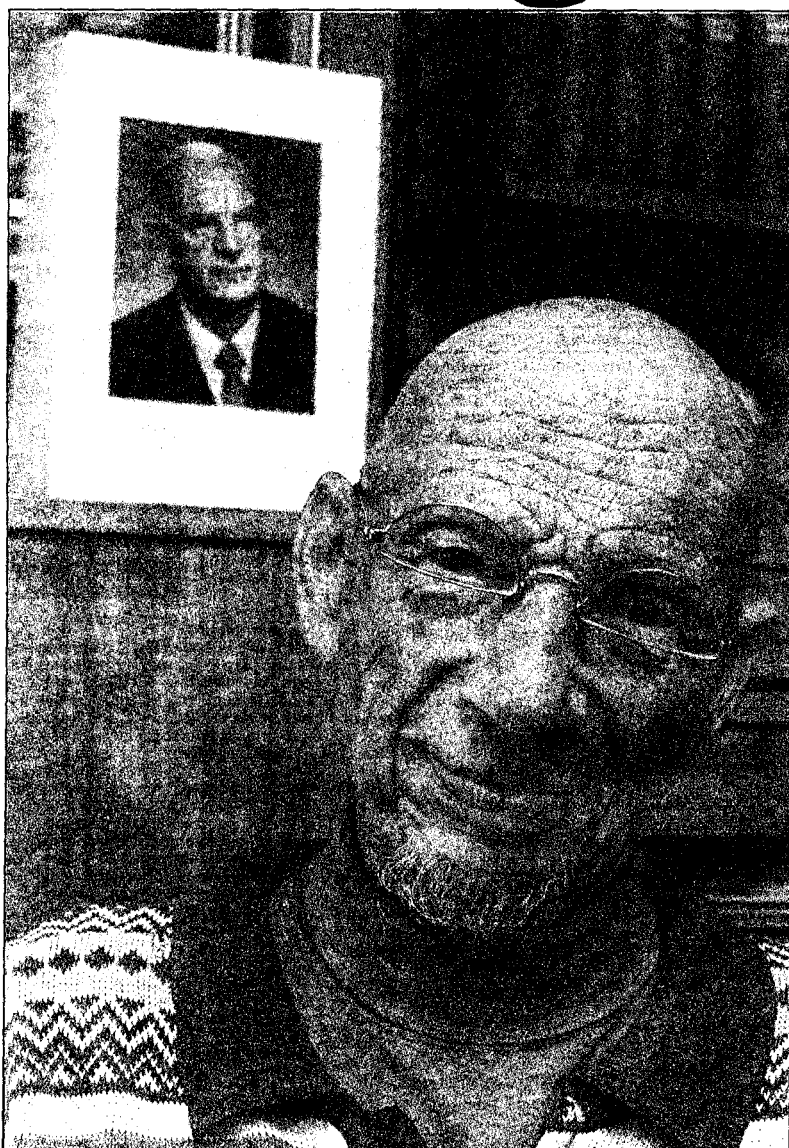
side 36 og 37

- Yngve Ekern og Tore Namstad: «Himmelsk fra havet». En lek-ker kokebok som representerer et vannskille i norsk kjøkkenlitteratur.
- Hani Kureishi: «Intimitet» (roman)
- Anna-Karin Palm: «Malerens datter» (roman)
- Nicole Macé: «Reise gjennom ukjent land» (roman)

KNUT HAMSDUN

«Når psykiatri blir politisk misbrukt»
av Gunvald Hermundstad

Gerhardsen bestilte Hamsuns diagnose

KNUT P. LANGFELDT: Hevder nå at hans far Gabriel (bak) fikk beskjed fra regjeringen ved Einar Gerhardsen og justisminister O.C. Gundersen om å diagnostisere Knut Hamsun som en person med «varig svekkede sjelsevner». Dette skulle gjøres av hensyn til «landets ære». Farens lojalitet forhindret ham siden fra å fortelle sannheten.

Foto: TRULS BREKKE

gjøre det i sin helhet?

– Ikke nå. Jeg står ikke fritt til å offentliggjøre det før 50 år etter at møtet fant sted.

– Inneholder notatet ytterligere opplysninger av relevans for Hamsun-saken?

– Det jeg nå forteller er essensen av innholdet. De fulle detaljer kommer ikke før eventuelt frigjør referatet i år 2000.

– Betyr dette at psykiatrens diagnose av Knut Hamsun som en person med «varig svekkede sjelsevner» var et bestillingsverk fra Norges

statsminister og justisminis-ter?

– Vi følte alltid på far at dette var noe han måtte gjøre, sier Knut P. Langfeldt.

– Men undersøkelsene av Hamsun begynte lenge før dette møtet mellom statsmi-nister, justisminister og riks-advokat fant sted?

– Da må de ha funnet ut at de måtte gripe inn. Riksadvoka-ten fikk beskjed om å gjøre en henvendelse, slik at det kunne konkluderes med varig svekke-de sjelsevner.

– Hvor lenge visste din far

at han arbeidet med bundet mandat fra regjeringen?

– Det er vanskelig å si. Han følte seg nok bundet, og den første henvendelse kan også ha kommet før. Det var helt klart at både far og den andre oppnevnte psykiateren, Ørnulf Ødegård, hadde den oppfatning at dette var noe de var bedt om å gjøre.

– Hensikten med observa-sjonen var simpelthen å konkludere med at Hamsun hadde varig svekkede sjelsevner?

– Det var helt klart at inten-sjonen med undersøkelsen var

at man skulle finne fram til det resultatet. Retten måtte få den diagnosen som svar fra de sak-kyndige.

– Og bestillingen kom altså fra statsminister Einar Gerhardsen?

– Ja, den kom fra statsminis-teren. Jeg snakket også med tidligere justisminister O.C. Gundersen om dette i 1959, da han var ambassadør i Moskva, og da bekreftet han historien.

– Det samsvarer også med hvordan du selv opplevde din fars holdning til dette arbeidet?

– I aller høyeste grad. Min far var ikke av det slag som fordy-pet seg i skjønnlitteratur. Men i dette tilfellet gikk han ut og skaffet seg Hamsuns samlede. Det var første gang han fordy-pet seg i et forfatterskap på denne måten. Han følte at han der måtte finne noe som passet det politiske påbud som han og Ødegård hadde fått formidlet.

– Vedtaket var fattet før vurderingen?

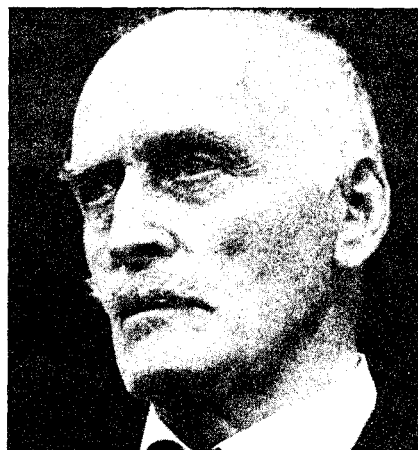
– Da vurderingen kom, var saken allerede avgjort.

– Hvordan opplevde din far å forholde seg til dette manda-tet?

– Vi følte jo at dette var en

GREP INN:
Statsminister Einar Gerhardsen skal etter krigen «på en diskre måte» ha bedt om en retts-psykiatrisk ob-servasjon av dikteren Knut Hamsun. Arkivbilde

HET POTET:
Knut Ham-suns opp-treden un-der krigen ble opp-fattet som en trussel mot Norges «nasjonale ære». Arkivbilde

velldig lite lystbetont sak for far. Han hadde selv i årevis, al-lerede fra 1937, kjempet for at nettopp de begrepene han brukte om Hamsun burde fjernes som rettspsykiatriske beg-rep.

– Hvorfor gikk han aldri selv ut med denne historien?

– Min far var alltid en uhyre lojal mann. Det opplevde han nok at han ikke kunne.

• Se også kronikk side 38

Blåfærverket

TO MALERINNER
Helene Schierbeck (1862-1946)
Asta Norregård (1853-1933)

Alle dager kl. 10-18,
Tlf. 32 78 49 00
Siste dag 30. sept